



Не дивно, що твори Люко Дашвар набули такої популярності, що романи її відзначені преміями конкурсів «Коронація слова» та «Книжка року Бі-бі-сі», — з абсурду людського існування авторка зуміла витворити продукт, який користується стійким попитом на читацькому ринку в Україні.

Інформагентство УНІАН

Люко Дашвар є письменницею, книжки якої найбільше читають в Україні — наклад її книжок склав 110 000 примірників за три роки.

Корреспондент.net

Романи Люко Дашвар мають свого вдячного читача. Він віддає свій голос «грубо й зримо» — грошима, купуючи книжку. Його вибір не випадковий. У цих романах — хороші діалоги, жива мова, точні характеристики, динамічний сюжет, наші реалії...

Високий замок

Люко Дашвар

МАТИ ВСЕ

Від авторки бестселерів, відзначених преміями



ВИДАВНИЦТВО

КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

Харків

2011

ББК 84.4УКР
Д21

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки Ольга Рудницька

Художник Олександр Маслов

ISBN 978-966-14-1517-0 (pdf)

- © Чернова І. І., 2010
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2010, 2011
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2010

Передмова

«Візьміть — прочитаєте за одну ніч!» — гаряче прошепотіла мені жінка в книгарні, діставши «з-під поли» одну з книжок Люко Дашвар. І сказала, де в місті лишився ще один примірник іншого її роману. І переказала початок і кінець. І сказала, що не знає, хто той Люко Дашвар такий — «але читається — страшно! Наплачетесь — страшно!»

Я зрозуміла, що стою зараз у сяйві чужої безперечної народної слави — бо саме так вона і виражається, я це знаю напевне.

З того моменту я стала читачем романів Люко Дашвар — і от зараз прочитала оцей, найбільший, теж «за одну ніч». «Мати все», — безперечно, гра слів, яка погано перекладається іншою мовою. Все, що в цій книжці відбувається, погано перекладається взагалі на інший світ. Бо все це може статися лише тут і лише з нами. Я зараз ходжу своїм київським Подолом, де моя домівка, і роззираюся — в якому, цікаво, будинку жили ті жінки, яких оце так помордувало любов'ю? В те, що вони були справжні, я вірю абсолютно. Бо в книжках Люко Дашвар рівно стільки вигадки, скільки ми самі завжди придумуємо про себе і тим живемо. Її історії — лише справжні, такого не придумаєш — бо, якби придумав, це було би дешевою підробкою. Я в це вірю цілковито, бо сама перечитала мільйони листів, написані мільйонами наших українських людей з мільйонами їхніх особистих історій, що скидаються на геніальні романи. І сама зустріла сотні людей із життями, які читаються одним духом за одну ніч! Як я узнала пізніше — Люко Дашвар теж перечитала ті самі мільйони листів і теж перезустрічала усіх тих людей, коли працювала в газеті. І це одразу мені пояснило її химерну уяву і її химерну мову й наблизило. Втім, я бачила Люко Дашвар у своєму житті один-єдиний раз. Просто мені випадково пощастило. Ось так я для себе й вирішила, що уже точно

знаю, хто такий той Люко Дашвар. І можу тепер це сказати тій жінці з книгарні, що, певне, вже тримає під прилавком останній примірник цього нового роману. Це, моя дорогенька, не жінка і не чоловік. Це ім'я, як сама Люко Дашвар пояснила, складене з початкових літер імен тих, кого вона любить. Склеєне до купи так, ніби й справді можна до купи зліпити таку химеру — щоб ті, кого любиш, завжди були одне ціле. І щоб воно, оце ліпливо, ще й жило, і ходило, і довго не розпалося на дрібненькі розбиті серця...

Цей Люко Дашвар майже не з'являється на люди. Бо, певне, після того, як ті люди прочитують її романи, як і оцей, що ви зараз узяли до рук, — вони мали би кидатися жадібно роздивлятися автора, як ніби він перед ними босий і навіть без нічної сорочки. Бо, прочитавши, вони одразу би збагнули — Вона все це знає! Знає, що любов, якою вона є насправді, страшно й стидно буває показати людям, — вона божественна й бридка, вона така болюча, вона із гордої людини робить розчавленого слимака, а чисте ніщо висаджує на трон, вона підносить на самі небеса, щоби скинути тебе звідти, блаженного, у брудну застоюну калюжу й роздивлятися, як тобі любо так умирати, пізнавши ті небеса... Люко Дашвар пише неприкриту правду про наших жінок і чоловіків. Вона зліплює їх до купи в одне неможливе ціле — а кожна жива людина мріє приліпити так до себе «свою половинку», — і цього вистачає на лише одну мить сліпучого й солодкого болю. Вона знає, що оце воно і є — те, заради чого ми все життя мучимося, — омріяне щастя. Але ми того, втім, ніколи не встигаємо втямити й так, порвані пристрастями на ганчір'я, і помираємо, думаючи, що його таки не буває, а тобі лиш усе життя про нього морочили голову...

Я можу помилятися, звісно. Чи може викликати такі почуття масова література? Ну... Я думаю, що така — може. Ось прочитайте це самі. Ось побачите — за одну ніч. Буде боляче, бридко, солодко й дуже добре. І ви можете не зізнаватися, що це — про вас. Я, наприклад, це й так знаю й нікому вас не викажу:))

Ольга Герасим'юк



Замість прологу

Того осіннього вечора у провулку поблизу Контрактової темрява світло з'їла. І око їй не виколоти — не видно. Нічого не рятувало — ні ліхтарі, ні лампи з вітрин і вікон. Небо порвалося. Чорні кишки долу. Дощ-кров фонтаном. Вітер із дощем грається: у жменю його та й кидає — на тобі косяк, на тобі горизонталі.

Потік — хазяїн собаку не вижене. А собача хазяїна — на раз! Верескливе, мале, на ніжках-сірничках, чимдуж тягнуло літніх чоловіка й жінку до чорного целофанового мішка. Ваявся — повний-повнісінький — при стіні на тротуарі. Старі за ним — по калюжах, по калюжах, блага парасолька вітру кланяється. І куди?! Куди?

— Лакі, Лакі! — ту вошу просять. — Та зупинись уже!

Собача дошкреблося до мішка, обнюхало його, ніби — тільки тут! Задню ніжку вже підняло... Не встигло примоститися, раптом вуха сторчача, загарчало, кудись убік дивиться...

Старі озирнулися: повз них стрімко йшла молода вагітна жінка. Притискала до живота голу гумову жінку з розчепіреними ногами... По воді — пряма їй доріжка найкоротша. І сама — як та вода...

— Кінець світу... — прошепотіла стара, дивлячись вагітній услід.

Старий обійняв дружину:

— Ходімо додому, мати.

Вона глянула на мішок, біля якого вже відмітилося собача.

— Як для сміття... мішок завеликий, — мовила непевно. — Треба подивитися. А що, як там... людина...

Він обійняв її міцніше, майже силоміць повів геть.

— Сміття, люба. Звичайне сміття. Чого розхвилювалася? До пенсії ще тиждень, а валокордин майже закінчився...

Із чорного целофанового мішка визирнув волоцюжка. Бай-дуже плюнув у спину старим: це ж треба, ледь ноги переставляють, а й собі — світ рятувати.

Вагітній бракувало повітря, та вона бігла... Поспішала так, ніби несла не огидну ляльку — кисневу подушку для астматика.

— Трохи ще... Трохи...

До чотириповерхового, ще дореволюційного будинку з понівченими ангелами на фасаді — кроків двадцять. Не подужала. Зупинилася. Лицем у небо... Ротом — як та риба, а в рот не повітря — вода. Нема спасіння! А де, де? Подалася поглядом до вікон високих. З них світло м'яке манить: ходи вже, ходи.

Із брудної й при дощі «тойоти» біля під'їзду за вагітною роздратовано спостерігав мужчина років тридцяти, настільки звичайний, що, коли б не стильна борідка а-ля демон і хитруваті очі, у натовпі й не розпізнати. Побачив вагітну з гумовою потворою — мало цигарка з рота не випала.

— Та вони всі там божевільні!

Дверцята прочинив.

— Лідо, усе! Я їду!

Розгубилася. То до нього тіпнеться, то до під'їзду:

— Стасику... Я вже... Вже! Я тільки віднесу...

— Знущаєшся?!

— Лише хвилину! — посунула до будинку, хоч і несила.

Він дверцятами — грюк! «Хвилину? Годиться! Чекаю тільки хвилину!» Музику врубив. «Владимирский централ, ветер

северный. Хотя я банковал, жизнь разменяна. Но не “очко” обычно губит, а к одиннадцати туз».

— О! — Мобілку до вуха. — Олег? Привіт, старий. Пульку розпишемо?

Ліда не бачила, як брудна «тойота» вислизнула з провулка і зникла в негоді. Задихалася. Над силу тягла гумову ляльку нагору. Ще п'ятнадцять сходинок, десять, дев'ять... Чотири, три... І сходинки ж такі високі! Чи то Ліда слабка надто?

Штовхнула причинені вхідні двері на другому поверсі.

— Мамо... Я вже...

Тихо. Ліда затамувала дух, притисла гумове страхіття до живота, витягнула шию — що там? що? — обережно пішла до вітальні.

— Мамо...

В оксамитовому, схожому на царський трон кріслі біля стола сиділа красива доглянута пані за шістдесят. Очі гоноровиті, холодні, вуста тонкі, спина пряма, як шляхи героїв.

— Мамо?..

— Ти надто забарилася, Лідочко! — мовила пані, не потурбувавши жодного мімічного м'язу.

Ліда розгублено озирнулася й опустила голову. Руки самі впали. Гумова потвора вислизнула, боком притулилася до стіни і, здалося, із подивом кліпнула оченятами: де це я? Небідна хатинка! Стеля метри чотири заввишки, муранське скло сонцем бризкає, меблі старовинні, картини на стінах... І що — оригінали? Срібло не тьмяне, порцеляна, книжки... Книжок надто багато. Самохвалов, Нуллер, Гудман, Скотт — не Вальтер, Буковський — не дисидент, Глузман, Джекобсон, Лі Колеман, Вайсман, бла-бла-бла... Навіщо?.. стільки книжок?.. з психіатрії?

Ліда шарпонула гумове нещастя.

— А цю куди?..

— Платон уже заспокоївся... З ним Ангеліночка...

Вагітна обхопила живіт, головою захитала — так, так, розумію. На матір благально:

— То я піду? — попросилася.

Пані й не ворухнулася. Тільки брова зламалася, мовляв: що я чую?!

— І з братом не попрощаєшся?!

Ліда безпорадно глянула на вікно, під яким там, у дощі, повинен би ще чекати Стас. А в голові фантазії: животом пробити скло, каменем униз. Тільки би скоріше до нього. Тільки би він ще чекав, бо кожен раз, коли він їде, Ліді здається — назавжди. І страшно. Так страшно, як у дитинстві.

— Хіба я можу не попрощатися з Платоном? — повернула до братової кімнати.

— Не поспішай, Лідочко.

Красива пані несподівано легко, як для свого віку, встала. Пішла до вікна.

— Твій неблаганний чоловік уже поїхав. — Виглянула, холодно всміхнулася. — Так, поїхав. — Обернулася до дочки. — Перевдягнись у мій теплий халат, Лідочко, і йди до брата. А я попрошу Ангеліночку подати нам гарячого чаю і висушити твій одяг.

Ліда закам'яніла на півдорозі до Платонової кімнати, з лиця-волосся-одягу — вода додолу. А сльоза не на підлогу. На серце.

— Добре, мамо...



Розділ I

Чотири роки тому все починалося дуже оптимістично. Ліда запросила Стаса додому, нянька Ангеліна напекла веселого печива з помаранчевими усмішками, Платонові дали снодійного і замкнули його кімнату, а мама надягла ланцюжок із діамантовим кулоном — подарунок покійного тата — і вже тільки це було надзвичайно добрим знаком, бо мама ніколи не турбувала діамант всею.

— Мамо! Знайомся! Це Стас! Він мій... Ми з ним... — Ліда так розхвилювалася, так незграбно смикнулася біля столу, за яким сиділа мати, що мало не змахнула на підлогу мейсенську порцелянову чашку...

Мама встала. Простягнула Стасові вузьку долоню.

— Іветта Андріївна Вербицька, — назвалася. Додала ваги: — Професор медицини, вдова академіка Вербицького...

— І моя мама! — збуджено вигукнула Ліда. Усміхнулася з полегшенням: здається, мама у доброму гуморі. Як гарно! Як обнадійливо...

Іветта потисла Стасову долоню. «Досить вишукана борідка», — подумала, розглядаючи гостя. Красивим жестом виокремила портрет бороданя серед картин на стіні вітальні.

— Це — Лідоччин тато. Академік Петро Григорович Вербицький. Лікар від Бога у четвертому поколінні. У нашому

роду всі — лікарі. Сподіваюся, ви чули про славну фамілію Вербицьких...

— Безумовно! — спокійно збрехав Стас.

— Тож ви... — Іветта вирішила без зволікань з'ясувати ступінь причетності доньчиного кавалера до медицини.

— Стас! Станіслав Скакун, — відрекомендувався той. — Мій бізнес — гуртова торгівля дезінфікуючими засобами...

— Для медзакладів! — відчайдушно вигукнула Ліда. — Ми познайомилися, коли Стас привіз у нашу поліклініку санітарний гель для дезінфекції рук.

Іветта Андріївна Вербицька інстинктивно стиснула ніздрі, ніби хлорка в ніс.

— Ти не можеш бути Скакун! — постановила, коли Стас з'їв усе веселе печиво, розповів два анекдоти (про дезінфекцію взагалі і хлорку зокрема) і, пославшись на термінові справи, пішов. — Ти — Вербицька! Твоїм чоловіком має стати лікар, а цей... Дезінфікатор... — Приклала пальці до скронь — розмову закінчено. Повторила: — Ні! Ти не можеш бути Скакун!

— А він мене заміж і не кличе, — так тьмяно і гірко відповіла Ліда, що Іветта не втрималася.

— Чому... він? — запитала холодно.

— Він не знав, що я Вербицька, мамо.

То був аргумент.

Іветта завмерла. Згадала з десяток лінивих-лукавих, що намагалися створити власне благополуччя, присмоктавшись до багатой на справи й статки фамілії Вербицьких, серед них і Лідочкиного однокурсника Борю Фрідмана, який аж надто демонстративно впадав за дівчиною саме в присутності Іветти і клявся стати гідним продовжувачем справи Вербицьких, хай тільки Ліда погодиться вийти за нього. Потім — доглянуту Стасову борідку, щирю усмішку й ой які непрості очі.

— Ти не боїшся, що лише цього... недостатньо, Лідочко?

— Я боюся лише одного, мамо... Що він покине мене.

Іветта Андріївна насупилася, ніби діагноз установлювала. І вже хотіла щось відповісти, та у вітальню ввалилася нянька Ангеліна — кругла, як гарбуз, сорокап'ятирічна стара діва з тонкою кіскою, закрученою на потилиці, добра, як свіже

тісто, набожна та балакуча, все життя при Вербицьких — рече, а в руках плетений із лози таріль з одним печивом.

— Ой, святі-грішні... Іветто Андріївно! Ви тільки подивіться! І ти, Лідусю, глянь. Оце мужчина! Оце я розумію... Усе чисто під'їв! Одне-однісіньке печиво лишив! Я йому двері відчиняю, щоби вже йшов, а він мене нахваляє... Каже: «Прекрасне печиво, добра пані!» Чули? «Пані!» Це я — пані! Ох і мужчина! Дивись, Лідусю! Не прогав! Щоби наш був!

Буде! Іветта Андріївна раптом так упевнено кивнула, що слова зайві.

І — як по маслу. З тиждень палкі зустрічі Ліди і Стаса нічим не відрізнялися від попередніх, а потім Іветта Андріївна категорично запросила закоханих на обід, ніби й не було тих страшних слів: «Ні! Ти не можеш бути Скакун!» Ліді дуже кортіло продемонструвати Стасові свої кулінарні здібності, і вона хвилину із десятия клопоталася з Ангеліною на кухні — усе заважала няньці метушнею. За цей час Іветта встигла коротко, але дуже аргументовано викласти Дезінфікатору свою точку зору на їхні з Лідою стосунки, і коли Ліда з'явилася у вітальні з великим порцеляновим тарелем, на якому розляглася фарширована щука, Стас видавався радісно-здивованим і навіть приголомшеним, як той волоцюжка, що порпався у смітті та знайшов скарб. Ліді здалося — то все щука. Надто апетитно пахла.

— Я не сама готувала... Няня трохи допомагала... — не змогла збрехати, та впродовж обіду Стас якось дивно і насторожено поглядав на Ліду. І щуки не скуштував...

Наступного дня у кабінеті звичайної районної лікарні, де новоспечений терапевт Лідія Вербицька приймала хворих шість днів на тиждень, у присутності нервового пацієнта з підбитим оком Стас запропонував Ліді руку і серце.

— Я... ти... Господи, Стасе... Це так несподівано, — розгубилася Ліда.

Устала з-за столу, тупцяла на місці, ніяково всміхалася, та чомусь не Стасу, а пацієнту з підбитим оком.

— Брате, не роби цього! — сказав той, тицьнув у підбите око: — Ось! Тебе чекає те саме. Давай я просто дам тобі поміж

очі, і ти підеш... Подумаєш, поки не пізно. А я лікарку за-
тримаю...

Ліда почервоніла до скронь:

— Прошу вас... одну хвилину почекаати в коридорі.

— Ти скоріше сама звідси вилетити! — вигукнув нахаба.

Ліда безпорадно озирнулася:

— Якщо ви негайно не вийдете, то я...

Стас роздратовано знизав плечима:

— Лідо... Я так і не зрозумів...

— Що ти не зрозумів, брате?! — здивувався пацієнт. — Ти глянь на неї! Вона ж не своя від щастя!

І то була правда.

До ночі Києвом блукали. Приголомшені власним рішенням, схвильовані, розбурхані. Майже не розмовляли, ніби слова руйнували незбагнену гармонію почуттів, поглядів, легких рухів. Стас намагався уявити, яким буде їхнє спільне життя, Ліда боялася навіть думати про те, як новину сприйме мати. Бо ж: «Ні! Ти не можеш бути Скакун!»

Близько півночі прослизнула до вітальні, побачила у кріслі нерухому постать.

— Матусю, не спиш? А я... ми... — І всі страхи через край. — Він мене заміж кличе, мамо!

Іветта Андріївна витримала пекельну паузу, глянула на доньку.

— ...Тільки пообіцяй, Лідочко. Ти ніколи не зміниш прізвища і не покинеш брата.

Благословення! То було благословення. Ліда кинулася до матері, упала біля крісла, обхопила обома руками її коліна.

— Матусю, рідна! Я ніколи не покину тебе і Платона! Клянусь найдорожчим! Тобою! Клянусь тобою, матусю!

— Весілля — не раніше як за місяць, Лідочко, — відповіла Іветта. — Інакше не встигну підшукати для тебе пристойне житло неподалік від нас.

— У мене буде своя квартира? — просяяла Ліда.

Увесь місяць до весілля — шлюзи прорвало — говорили, говорили... Стас про свою рідню два слова, а Ліда зупинитися

не могла: вона — п'яте покоління лікарської династії. І працює у звичайній поліклініці саме тому, що Вербицька, бо Вербицькі не шукають легких шляхів. Тато-академік теж починав у звичайній лікарні. І мама... Але вони змогли заробити не тільки ім'я, а й статки. Бо працювали і працювали: практика, наукові дослідження, дев'ять років у Африці, а це не рай — спека, протиінфекційні препарати, кулет у вікні, привізна вода... І справа не у грошах, якими щедро оплачувалося це пекло, — у набутті нових знань, бо Вербицькі...

— Ти теж була з батьками в Африці? — запитав Стас.

Ліда перелякано смикнулася. Кивнула.

— Я мало що пам'ятаю... Чотири стіни... — пожвавішала, завелася. — Чотири стіни! При військовій частині — кімната для дітей цивільних і офіцерів. Цілодобова. Я майже не бачила маму з татом. Вихователька... Лариса Дмитрівна... Така тепла. Навіщо про це? Мама й тато... Хочу, щоб ти знав про Вербицьких головне: Вербицькі жертвують усім заради щастя своїх дітей.

— Нормальна позиція, — низав плечима Стас.

Згадав свою багатодітну родину. П'ятеро — не один. Не розженешся квартирами розкидатися. Тато помер, як Стасові два роки виповнилося, мама все життя в педагогічному колі — підлогу в школі мие. Добре, хоч Стас — найменший. Старші брати і сестри з батьківської чотирикімнатної квартири на Троєщині вимелися, грошима скинулися, щоби він міг за інститут платити, власну справу розпочати. Нормально розпочав. Хлорка — не «Шанель № 5»: про неї, може, не всі мріють, та кожному потрібна. Тхне? Нормально тхне! На півкитайця-«черрі» вже навідкадав! Далі знає як: дочекається маминої смерті, поміняє троєщинську «хрущобу» на житло ближче до центру. І — чао, Троєщина! Проте у ньому вже тепер не розпізнати традиційно осміяного «хлопця з Троєщини»: нейтрально-грамотна мова, одяг із лейблами, до перукаря раз на тиждень, і не заради того, щоб перебивати запах хлорки парфумами — ні! Індивідуальність. Бути поміченим у натовпі. Борідка. Зараза, так погано те волосся з підборіддя пробивалося — савана, а не джунглі, але звичайна троєщинська перукарка так майстерно ту борідку